

OBSAH

ÚVOD (V. Prošek)	14
I. VÝVOJ ZDRAVOTNICTVÍ	19
1. Vývoj zdravotnictví v dřívějších společenských formacích (R. Palec)	19
1.0 Zdravotnictví v prvobytně pospolném řádu	20
1.1 Zdravotnictví v otrokářském řádu	21
1.2 Zdravotnictví ve feudální společnosti	24
1.3 Zdravotnictví v období kapitalismu	27
1.4 Kapitalistické zdravotnictví v období po Říjnové revoluci	33
2. Vývoj a dnešní stav ochrany zdraví v Sovětském svazu (Z. Štich)	34
2.0 Historický přehled (do r. 1945)	35
2.1 Zdravotnictví v poválečných letech (1946—1956)	40
2.2 Zásady sovětského zdravotnictví	42
2.3 Struktura a hlavní odvětví zdravotnictví v SSSR	44
2.30 Zdravotnické orgány	44
2.31 Léčebně preventivní péče	45
2.32 Zdravotní péče na venkově	47
2.33 Zdravotní péče o pracující průmyslových závodů	49
2.34 Péče o ženu a dítě	51
2.35 Sanatoria a lázně	53
2.36 Hygienická a protiepidemická služba	53
2.37 Zdravotnická osvěta	54
2.4 Materiální zásobování zdravotnických zařízení	55
2.5 Výchova kádru	55
3. Vývoj zdravotnictví na území Československa	57
3.0 Vývoj zdravotnictví na území Československa do r. 1945 (Mil. Matoušek)	57
3.00 Vývoj v době feudalismu	57
3.01 Vývoj v době kapitalismu	59
3.02 Vývoj v letech 1918—1938	60
3.1 Vývoj zdravotnictví v lidově demokratické ČSR (Z. Štich)	61
3.10 Úvod	61
3.11 Stav zdravotní péče v době osvobození ČSR	61
3.12 Vývoj do února 1948	63
3.13 Únor 1948 a jeho význam pro zdravotnictví	65
3.14 Cesta k organizačnímu sjednocení zdravotnictví	66
3.15 K socialistické soustavě ochrany zdraví (období od r. 1952)	67
3.16 Některé údaje o rozvoji čs. zdravotnictví	70
Výdaje na zdravotnictví ze státního rozpočtu	70
Zdravotnická zařízení	71
Zdravotničtí pracovníci	71
Zdravotní stav obyvatelstva	72
4. Vývoj zdravotnictví v ostatních lidově demokratických zemích (Z. Štich)	72

II. TEORIE ZDRAVOTNICTVÍ (R. Bureš)	76
1. Vymezení oboru, základní pojmy	76
2. Metodologie nauky o zdravotnictví	79
3. Zdraví a nemoc	84
3.0 Působení biopositivních a bionegativních faktorů exogenních i endogenních	87
3.1 Ovlivnitelnost faktorů působících na zdraví člověka	93
3.10 Ovlivnitelnost faktorů endogenních	96
3.11 Ovlivnitelnost zevního prostředí	97
3.12 Ovlivnitelnost subjektivních faktorů	101
3.13 Ovlivnitelnost sociálního prostředí	102
4. Preventivně léčebná péče	105
5. Vztah hygienicko protiepidemické a preventivně léčebné péče	108
6. Problém odvrtnosti poruch zdraví obyvatelstva	110
7. Společenský a ekonomický význam zdraví a nemoci	115
8. Stát a zdravotnictví	119
III. ANALYSA ZDRAVOTNÍHO STAVU OBYVATELSTVA METODAMI ZDRAVOTNICKÉ STATISTIKY (A. Žáček)	138
1. Zdravotnictví a statistika	138
1.0 Marxistické pojetí statistiky	140
1.1 Zdravotnická statistika jako součást národohospodářské evidence	141
1.2 Organisační statistické služby v ČSR	142
2. Metodologie zdravotnické statistiky	144
2.0 Etapy statistického šetření a základní pojmy	145
2.00 Získávání statistických údajů	147
2.01 Třídění statistických údajů	151
2.02 Zpracování statistických údajů	153
2.1 Sdělování výsledků statistického zpracování	155
2.10 Statistické tabulky	155
2.11 Grafické znázorňování	157
2.2 Poměrní ukazatele	165
2.20 Ukazatele extensity	166
2.21 Ukazatele intensity	168
2.3 Variabilita a rozložení četností	170
2.4 Charakteristiky polohy	174
2.40 Aritmetický průměr	175
2.41 Geometrický průměr	178
2.42 Modus	179
2.43 Median	180
2.44 Percentily	181
2.5 Standardisace	182
2.6 Míry variability	185
2.7 Časové řady	191
2.70 Rozbor časových řad	192
2.71 Grafické znázorňování časových řad	195
2.72 Vyrovnávání časových řad	198

2.8	Spolehlivost statistických charakteristik	200
2.80	Střední chyba aritmetického průměru	202
2.81	Střední chyba relativních četností (procent)	205
2.82	Střední chyba demografických ukazatelů	207
3.	Demografická statistika	209
3.0	Statistika obyvatelstva	210
3.00	Počet a hustota obyvatelstva	212
3.01	Věkové složení	213
3.02	Zaměstnání a sociální postavení	216
3.1	Pohyb obyvatelstva	217
3.2	Statistika narození	218
3.20	Porodnost	220
3.21	Mrtvorozenost	222
3.22	Potratovost	223
3.23	Plodnost	224
3.24	Mateřská úmrtnost	225
3.25	Perinatální úmrtnost	226
3.3	Statistika úmrtí	226
3.30	Hrubá a specifická úmrtnost	229
3.31	Kojenecká úmrtnost	231
3.32	Úmrtnostní tabulky	233
3.4	Reprodukce obyvatelstva	237
3.40	Míry reprodukce	237
3.41	Růst obyvatelstva	240
4.	Statistika nemocnosti	243
4.0	Obecná metodika studia nemocnosti	243
4.1	Klasifikace nemocí	247
4.2	Statistika příčin smrti	249
4.3	Nemocnost spojená s dočasnou pracovní neschopností	254
4.4	Statistika příčin trvalé pracovní neschopnosti	260
4.5	Statistika povinně hlášených nemocí	262
4.50	Nemoci infekční a epidemické	263
4.51	Tuberkulóza	264
4.52	Pohlavní nemoci	265
4.53	Plísňová onemocnění kůže	265
4.54	Zhoubné nádory	266
4.55	Nemoci z povolání a průmyslové otravy	267
4.56	Pracovní úrazy	267
4.6	Statistika nemocnosti hospitalizovaných osob	268
4.7	Statistika celkové nemocnosti	271
4.8	Statistika preventivních prohlídek	272
4.9	Studium vztahů ve statistice nemocnosti	273
5.	Statistika antropometrická (V. Prošek)	279
5.0	Metodika a technika somatometrického šetření	279
5.00	Vyšetřování individuální	279
5.01	Šetření hromadné, průřezové	281
5.1	Statistické zpracování a vyhodnocení. Tabulky průměrů výškových a váhových	282

5.2	Tělesný vývoj naší mládeže za posledních 50 let	284
5.3	Šetření longitudinální	286
5.4	Metody grafické	287

IV. ŘÍZENÍ ZDRAVOTNICTVÍ. JEHO ORGANISAČNÍ STRUKTURA.

DOBROVOLNÉ ORGANISACE (Jar. Štěpán)		290
1.	Řídící orgány	290
1.0	Ústřední orgány	291
1.1	Místní orgány státní moci a státní zdravotní správy	293
1.2	Zdravotnické orgány a složky mimo resort státní zdrav. správy	296
2.	Principy a metody řídicí práce; plán, rozpočet	298
2.0	Demokratický centralismus, metody řízení	298
2.1	Plánovitost rozvoje; plán, rozpočet	300
3.	Organisační struktura zdravotnictví	303
3.0	Celkový přehled	303
3.1	Okresní ústavy národního zdraví	304
3.2	Krajské ústavy národního zdraví	306
3.3	Ústředně spravovaná zařízení a jednotky	308
4.	Úkoly a orgány dobrovolných organizací	308
4.0	Revoluční odborové hnutí	308
4.1	Československý červený kříž	311

V. ZDRAVOTNÍČTÍ PRACOVNÍCI (K. Chmelíř) 314

1.	Zdravotnická povolání	314
2.	Kategorie zdravotnických pracovníků	316
3.	Výchova zdravotnických pracovníků	317
3.0	Výchova na vysokých a odborných školách	317
3.1	Výchova po absolvování školy	318
3.10	Specialisace	319
3.11	Doškolování	320
4.	Rozmísťování a evidence zdravotnických pracovníků	321
5.	Všeobecné povinnosti zdravotnických pracovníků	323

VI. ORGANIZÁCIA ČS. HYGIENICKO EPIDEMIOLOGICKEJ STAROSTLIVOSTI (P. Macúch) 326

1.	Význam a úlohy hygieny v preventívnom zameraní čs. zdravotníctva	326
2.	Stručná vývojová retrospektiva	327
3.	Hlavné odbory čs. hygienicko protiepidemickej starostlivosti	331
4.	Zákon č. 4/1952 Sb. — historický medzník v rozvoji čs. hygienickej a protiepidemickej starostlivosti	333
5.	Páky výkonu hygienicko epidemiologickej služby	334
5.0	Orgány	334
5.1	Zariadenia hygienickej a protiepidemickej služby	336
6.	Úlohy obvodného lekára na úseku hygienickej a protiepidemickej starostlivosti	337

7.	Účast ČSČK na hygienickej a protiepidemickej starostlivosti	338
8.	Hlavné úseky činnosti hygienika — epidemiologa	339
8.0	Účast hygienika pri rozboroch zdravotného stavu obyvateľstva	339
8.1	Organizácia boja proti infekčným chorobám	341
8.2	Hygienická a protiepidemická ochrana vody, vzduchu a pôdy	344
8.3	Úloha hygienika v organizácii čs. zdravotníctva	345
VII.	PREVENTIVNÍ A LÉČEBNÁ PÉČE	348
1.	Celkový přehled léčebně preventivní péče (E. Skrbková)	348
1.0	Význam a vývoj léčebně preventivní péče	348
1.1	Zařízení léčebně preventivní péče	349
1.2	Organisace léčebně preventivní péče	352
1.20	Ambulantní péče. Obvodní systém	353
	Ambulantní péče na venkově	356
	Ambulantní péče ve městě	359
	Pohotovostní a záchranná služba	365
	Dispensární péče	366
1.21	Nemocniční péče	369
	Sjednocená nemocnice	372
1.22	Transfusní služba	375
1.23	Lázeňská péče	376
1.24	Ochranný léčebný režim	378
2.	Péče o zdraví žen (V. Prošek)	382
2.0	Úkoly	382
2.1	Péče o ženy v mateřství	383
2.2	Péče gynekologická	386
2.3	Organisace péče o ženy	388
2.4	Zdravotnická osvěta v péči o ženy	389
3.	Péče o zdraví dětí (V. Prošek)	390
3.0	Vývoj dětské péče	390
3.1	Problematika péče o zdraví dětí	391
3.10	Zdravotní stav dětské populace	392
3.11	Problémy kojenecké úmrtnosti	392
3.12	Úmrtnost dětí 1—14letých	399
3.13	Nemocnost dětí	404
3.14	Závěry plynoucí z rozboru úmrtnosti a nemocnosti dětí	406
3.2	Organisace dětské zdravotní péče a její pracovní metodika	407
3.20	Organizační struktura	407
3.21	Zdravotní péče o děti do 6 let	408
3.22	Školní zdravotní služba	411
3.23	Pracovníci dětské zdravotní péče	413
3.24	Organisace a metodika dětské péče v obvodech	413
3.25	Organisace a metodika dětské péče v okresu a kraji	416
3.3	Rozbor zdravotnických služeb v péči o děti	417
3.4	Nejbližší úkoly zdravotní péče o děti	419

4.	Péče o dorost (V. Prošek)	421
4.0	Zdravotní stav dorostu	422
4.1	Organisace, úkoly a provádění zdravotní péče o dorost	424
5.	Zdravotní péče o pracující v průmyslových závodech (J. Fajkus)	427
5.0	Závodní zdravotnická zařízení	427
5.1	Činnost závodních zdravotnických zařízení	431
5.10	na úseku léčebně preventivní péče	432
5.11	na úseku péče hygienické a protiepidemické	434
5.2	Boj proti úrazům v průmyslu	435
5.3	Boj proti chorobám z povolání a průmyslovým otrávám	436
5.4	Zdravotnická osvěta na závodech	437
5.5	Zdravotní péče o pracující dorost	438
6.	Zdravotní péče v tělesné výchově a sportu (Jiří Král)	438
6.0	Sledování zdravotního stavu cvičenců	439
6.1	Povinnost prohlídek a jejich organisace	440
6.2	Druh a rozsah prohlídek	440
6.3	Zdravotní skupiny	441
6.4	Úkoly lékařů poraden a oddělení pro zdravotní péči o tělesnou výchovu a sport	442
6.5	Sebekontrola cvičence	442
6.6	Tělovýchovné lékařské rady	442
6.7	Organisace činnosti dobrovolných zdravotníků ČSTV	442
7.	Organisace péče stomatologické (Č. Michálek)	443
7.0	Výskyt stomatologických nemocí a vad. Zajišťování prevence a léčby	443
7.1	Řízení a provádění stomatologické péče	445
7.2	Péče o chrup venkovského obyvatelstva	446
8.	Boj proti tuberkulóze (V. Prošek)	447
8.0	Vývoj a dnešní stav úmrtnosti a nemocnosti tbc v ČSR	448
8.00	Úmrtnost tbc	448
8.01	Nemocnost a chorobnost tbc	451
8.02	Vliv tuberkulózy na pracovní schopnost	454
8.1	Zařízení protituberkulosní péče	455
8.2	Funkce tbc zařízení. Organisace a metodika práce	457
8.3	Rozbor dnešního stavu boje proti tbc v ČSR. Usnesení vlády ČSR o opatřeních v boji proti tbc z 21. XII. 1955	461
9.	Boj proti chorobám pohlavním a kožním (V. Prošek)	468
9.0	Boj proti chorobám pohlavním	468
9.00	Nemocnost a chorobnost pohlavními chorobami a jejich zjišťování	468
9.01	Právní základy boje proti pohlavním nemocem	470
9.1	Boj proti chorobám kožním	472
9.2	Zdravotnická osvěta v boji proti pohlavním a kožním chorobám	474
9.3	Organisace a metodika práce zařízení dermatovenerologické péče	474
9.4	Úkoly pro nejbližší budoucnost	476
9.5	Situace boje proti pohlavním a kožním chorobám v kapitalistických státech	476

10.	Problematika, organisace a metodika péče onkologické (V. Prošek)	477
10.0	Úmrtnost, nemocnost a chorobnost zhoubnými nádory	477
10.1	Organisace onkologické péče v SSSR	481
10.2	Dnešní stav organisace onkologické péče v ČSR	482
10.3	Onkologická depistáž	484
10.4	Dispensární péče o nemocné a ohrožené nádorovou chorobou	485
10.5	Zdravotnická osvěta v onkologii	487
10.6	Výzkum v onkologii	487
11.	Boj proti reumatickým chorobám (V. Prošek)	488
11.0	Úmrtnost a nemocnost reumatickými chorobami	488
11.1	Prevence reumatických chorob	490
11.2	Organisace boje proti reumatickým chorobám	492
11.20	péče o dospělé reumatiky	492
11.21	péče o dětské reumatiky	493
12.	Srdeční a cévní nemoci jako zdravotnický problém (V. Prošek)	494
12.0	Úmrtnost srdečními a cévními nemocemi	494
12.1	Nemocnost a chorobnost srdečními a cévními nemocemi	496
12.2	Prevence srdečních a cévních nemocí	499
12.3	Organisace a metodika dispensární péče o nemocné a ohrožené chorobami srdce a cév	502
13.	Péče o duševně choré (V. Prošek)	504
13.0	Nemocnost duševními poruchami	505
13.1	Organisace psychiatrické péče v ČSR	506
13.2	Dnešní stav psychiatrické péče a perspektivy jejího dalšího rozvoje	509
13.3	Problémy a organisace boje proti alkoholismu	510
13.4	Alkoholismus jako společenský problém	513
14.	Péče o stárnoucí a starý organismus (F. Bláha)	515
14.0	Prodlužování lidského věku, jeho příčiny a důsledky	515
14.1	Proces stárnutí	517
14.2	Prevence předčasného stárnutí	518
14.3	Činné stáří	520
14.4	Léčba a rehabilitace předčasného stárnutí	521
14.5	Péče o staré, neschopné	522
15.	Posudková činnost lékařská (E. Břeský)	523
15.0	Vývoj, význam a cíl posudkové činnosti lékařské	523
15.1	Teorie a pojmy	526
15.10	Pracovní schopnost a neschopnost	526
15.11	Změněná pracovní schopnost	529
15.12	Invalidita, částečná invalidita	530
15.13	Bezmocnost	533
15.14	Pracovní úraz a nemoc z povolání	534
15.15	Profesiografie — zdravotnická charakteristika práce	536
15.16	Přiměřenost ve vztahu mezi člověkem a povoláním	538
15.17	Nepřípustnost povolání	539
15.18	Simulace, disimulace, agravace, sebepoškozování	541

15.2	Organisace posudkové činnosti lékařské	543
15.20	Závodní (dílensští), obvodní, odborní a ústavní lékaři	543
15.21	Lékařské poradní komise	543
15.22	Posudková komise sociálního zabezpečení	544
15.23	Lékaři posudkové služby	546
15.24	Krajský posudkový lékař	546
15.25	Pojišťovací lékaři ROH	547
15.3	Metodika posudkové činnosti lékařské. Posudek	547
15.4	Obory posudkové činnosti lékařské	552
15.40	při začleňování do zaměstnání	552
15.41	při dočasné pracovní neschopnosti	556
15.42	při trvalé pracovní neschopnosti	564
15.43	při odškodňování následků úrazů a nemocí z povolání	567
15.44	pro jiné účely	570
15.5	Nemocenské pojištění a sociální zabezpečení	571
15.50	Nemocenské pojištění a sociální zabezpečení zaměstnanců, odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání	572
15.51	Nemocenské pojištění a důchodové zabezpečení členů výrobních družstev	583
15.52	Nemocenská péče v ozbrojených silách a sociální zaopatření příslušníků ozbrojených sil	584
15.53	Nemocenské a důchodové pojištění členů JZD III. a IV. stupně	584
15.54	Důchodové pojištění jednotlivě hospodařících rolníků a ostatních osob samostatně hospodařících, členů JZD I. a II. typu a spolupracujících členů rodiny	585
VIII. LÉČIVA A ZDRAVOTNICKÝ MATERIÁL (Sv. Marek)		588
1.	Výzkum	588
2.	Výroba	589
3.	Kontrola léčiv	589
4.	Lékárny	590
IX. ZDRAVOTNICKÁ OSVĚTA (B. Ganický, D. Charvátová)		593
1.	Význam a úkoly zdravotnické osvěty	593
2.	Zdravotnická osvěta — součást preventivní i léčebné činnosti	595
3.	Třídní zaměření zdravotnické osvěty	596
4.	Organisace zdravotnické osvěty	597
4.0	Organizační zásady	598
4.1	Organisace zdravotnické osvěty v kraji	601
4.2	Organisace zdravotnické osvěty v okrese	602
5.	Obecná metodika zdravotnické osvěty	603
5.0	Zásady metodiky zdravotnické osvěty	603
5.1	Metody a formy zdravotnické osvěty	606
6.	Speciální metodika zdravotnické osvěty	611

X.	VĚDECKÁ PRÁCE VE ZDRAVOTNICTVÍ (J. Strítěský)	612
1.	Zásady vědecké práce v socialistických podmínkách	612
2.	Rozvoj vědeckého života v ČSR po r. 1945	613
3.	Plánování vědecké práce	615
4.	Vědecko výzkumné ústavy	617
5.	Vědecká rada ministerstva zdravotnictví	619
6.	Československá akademie věd	620
XI.	SVĚTOVÁ ZDRAVOTNICKÁ ORGANISACE (B. Doubek)	621
1.	Vznik SZO	621
2.	Úkoly SZO	621
3.	Orgány SZO	622
4.	Přehled o činnosti SZO	622